

Valtiovarainministeriö
Kunta- ja aluehallinto-osasto
valtiovarainministerio@vm.fi

Viite Lausuntopyyntö VM162:00/2011

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen lausunto kuntarakennelakiluonnoksesta

Kuntarakenteen uudistamisen tavoitteena on elinvoimainen, alueellisesti eheä ja yhdyskuntarakenteeltaan toimiva kuntarakenne. Riittävän vahvojen ja elinvoimaisten kuntien muodostamisella vahvistetaan demokraattisen päätöksenteon asemaa ja liikkumavaraa kunnassa.

Tavoitteena on lisäksi vahvistaa ja edistää kuntataloudeltaan vakaampien kuntien muodostamista ja turvata laadukkaat ja yhdenvertaiset kunnalliset palvelut asukkaille.

Kuntarakenneuudistuksen toteuttamiseksi kunnalla olisi velvollisuus selvittää kuntien yhdistymistä, jos yksikin seuraavista kolmesta selvityspäätöksestä osoittaa selvitystarvetta:

- 1) palveluiden edellyttämä väestöpohja;
- 2) työpaikkaomavaraisuus, työssäkäynti ja yhdyskuntarakenne;
- 3) kunnan taloudellinen tilanne.

Kunta ei kuitenkaan voisi jättäytyä selvityksen ulkopuolelle, vaikkei se täyttäisi selvityspäätöksiä, mikäli alueella ei muutoin ole saavutettavissa lain edellytykset täyttävää toiminnallista kokonaisuutta.

Lounais-Suomessa selvitysvastuu kuntarakenteen uudistamisesta laukeaa lakiluonnoksen mukaan:

- Asukasluku alle 20 000 asukasta (vuoden 2011 väestötiedot) koskee valtaosaa kuntia

Varsinais-Suomi: 24 kuntaa/kaupunkia 30 stä

Satakunta: 19 kuntaa/kaupunkia 21 stä

- kunnan työpaikkaomavaraisuus alle 80 % täyttyy seuraavissa 25 kunnassa(tilastokeskuksen vuoden 2009 tiedot)

Varsinais-Suomi: Aura, Kaarina, Lieto, Marttila, Masku, Mynämäki, Naantali, Nousiainen, Oripää, Paimio, Parainen, Pyhäranta, Pöytyä, Rusko, Sauvo, Taivassalo, Tarvasjoki ja Vehmaa.

Satakunta: Köyliö, Lavia, Luvia, Nakkila, Pomarkku ja Ulvila

- Suuret työssäkäyntialueet: vähintään 35 % kunnan työssäkävästä väestöstä käy töissä keskuskunnassa

Varsinais-Suomi, Turun työssäkäyntialue: Kaarina, Lieto, Masku, Naantali, Nousiainen, Raisio, Rusko

- Muut työssäkäyntialueet: vähintään 25 % kunnan työssäkävästä väestöstä käy töissä keskuskunnan alueella

Satakunta, Porin työssäkäyntialue: Luvia, Nakkila, Pomarkku, Ulvila

- Yhdyskuntarakennepöerusteella kootaan yhteen alueita, jolla yhteisen maankäytön, asumisen ja liikenteen päätöksenteon tarve on suurin. (Suomen ympäristökeskuksen taajamaluokittelu 2010)

Varsinais-Suomi: Turku, Kaarina, Lieto, Masku, Naantali, Paimio, Raisio ja Rusko

Satakunta: Pori, Ulvila, Nakkila ja Harjavalta

- kunnan arviointimenettelyn kriteerit kunnan taloudellisesta tilanteen perusteella Lounais-suomessa koskee vain yksittäisiä kuntia, eri kriteerien mukaan:

Varsinais-Suomi: Tarvasjoki, Aura, Paimio

Satakunta: Lavia, Honkajoki

Lakiluonnoksessa ei laajennettaisi valtioneuvoston toimivaltaa päättää yleisesti kuntien yhdistymisestä kuntien valtuustojen sitä vastustaessa. Päätöksenteko kuntien yhdistymisestä perustuisi pääsääntöisesti kuntien yhteiseen esitykseen. Ainoa poikkeus tästä olisi erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyyn kytketty valtioneuvoston toimivalta päättää kuntien yhdistymisestä.

Lausunto

Kuntarakennemuutoksen tavoite vahvoista peruskunnista on perusta sille, että viranomaistehtävien nykyistä laadukkaampi hoitaminen toteutuisi yleisemmin myös paikallistasolla. Julkisen sektorin tehokkuudella ja toiminnalla on lisäksi suuri merkitys yritysten ja alueiden kilpailukykyyn. Taloudellisen hyvinvoinnin kautta kyetään tuottamaan ja kustantamaan yhteiskunnan hyvinvointipalvelut. Lakiluonnoksessa todetaan lisäksi, että kunta on demokraattisin tapa järjestää palvelut lähellä ihmistä paikalliset tarpeet huomioon ottaen. Riittävän vahvalla palveluiden järjestäjällä on tosiasialliset mahdollisuudet viedä palveluita ihmisten lähelle myös uudenaikaisilla tavoilla, esimerkiksi liikkuvina tai sähköisinä palveluina.

Varsinais-Suomen ELY-keskus katsoo, että näiden yllä mainittujen Lounais-Suomen kuntien osalta selvitykset on laadittava viipymättä ja lainsäädännöllä tulee varmistaa uuden kuntarakenteen toteutuminen. Kunnan osan siirtämistä toiseen kuntaan tulee myös mahdollistaa lailla vaikka kunnanvaltuustoilla ei olisi yksimielistä esitystä asiasta.

Esimerkiksi Turun kaupunkiseudulla yhdyskuntarakenne ja taajamarakenne ovat kehittyneet kuntarajojen yli tehden kuntarajoista osittain keinotekoisia. Yhdyskuntarakennetta tulee voida jatkossa kehittää yhtenä kokonaisuutena, mikä käytännössä edellyttää kuntarakenteen muuttamista.

Vapaaehtoisuutta ei ole odotettavissa merkittävää kuntarakenne-muutosta, koska niin moni kunta nyt hyötyy keskuskaupungin ylläpitämistä palveluista. Kuntapäätäjien näkökulmasta on myös helpompaa, jos poliittinen vastuu kannetaan kauempana. Kunnilla on ollut mahdollisuus vapaaehtoisesti uudistaa rakennetta jo edellisinä hallituskausina, Varsinais-Suomessa vain Salon ja osin Loimaan seutu kykenivät siihen.

Varsinais-Suomen ELY-keskus katsoo, että yhdistymisavustukset tulisi ohjata merkittävien osin ja mahdollisesti muitakin keinoja hyödyntäen uuden kuntarakenteen edistämiseen liittyvien toimenpiteiden tukemiseen esim. infrastruktuurin ylläpitämiseen ja erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon lähipalvelujen turvaamiseen. Kuntarakenteen uudistaminen ei saa vaarantaa lähipalveluja ja pelko palvelujen keskittymisestä kaupunkikeskuksiin ohjaa

merkittäväällä tavalla kunnan päättäjiä kannattamaan tuttua ja turvallista oman itsenäisen kunnan säilymistä kuntakartalla ja siten vaarantaa koko kestäväen kehityksen hyvinvointiyhteiskunnassamme.

Lopuksi

Lounais-Suomen kuntarakenteen yhtenäisyys ja yhdessä tekeminen ovat avaintekijöitä, kun haluamme turvata ihmisten hyvinvoinnin ja maakunnan menestymisen.

Ylijohtaja

Pekka Sundman

Aluekehityspäällikkö

Kirsi Kärpijoki